

Länsstyrelsen i Kalmar
Länsstyrelsen Västernorrland
Länsstyrelsen Västra Götaland
Länsstyrelsen Norrbotten
Länsstyrelsen Västmanland

Datum: 2013-05-29

Vår referens:

2012/2235/10.1 (Kalmar)
2012/2234/10.1 (Västernorrland)
2012/2233/10.1 (Västra Götaland)
2012/2231/10.1 (Norrbotten)
2012/2232/10.1 (Västmanland)

Er referens:

537-7691-12 (Kalmar)
537-6976-12 (Västernorrland)
537-30580-2012 (Västra Götaland)
537-9701/9702-2012 (Norrbotten)
537-5176/5558-12 (Västmanland)

Yttrande över Arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Södra Östersjöns, Bottenhavets, Västerhavets, Bottenvikens och Norra Östersjöns vattendistrikt

SMHI har tagit del av rubricerade samrådshandlingar och lämnar här ett gemensamt svar till länsstyrelserna i ovan nämnda vattendistrikt.

Arbetsprogram med tidtabell

En erfarenhet som SMHI erhållit från tidigare arbetsprogram är vikten av att ha en fastslagen vattenförekomstindelning relativt tidigt i arbetscykeln, eftersom sena justeringar innebär att även andra arbetsuppgifter försenas. Om man avser att genomföra större justeringar behöver arbetet påbörjas långt innan ett nytt program inleds. Det är därför viktigt att redan nu diskutera vilken vattenförekomstindelning som ska ligga till grund för kommande arbetscykler.

Särskilda utmaningar

Texten redogör på ett övergripande sätt för de miljöproblem som bör ligga i fokus för åtgärdsarbetet inom respektive vattendistrikt i kommande förvaltningsplan. SMHI förordar dock att vissa kompletteringar görs för att ge en mer komplett bild av miljöproblemen. Ett miljöproblem som fått allt större uppmärksamhet de senaste åren är att förekomsten av mikroskopiska plastpartiklar/plastfibrer blir allt vanligare i naturliga vatten, vilket utgör ett hot mot både dricksvattenförsörjning och ekosystem i allmänhet. SMHI anser att omfattningen av detta miljöproblem bör utredas under nästa förvaltningscykel för att kunna avvärja potentiellt större problem senare. Plastpartiklarnas ursprung behöver kartläggas och dess effekter på ekosystemtjänster undersökas.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

601 76 Norrköping Besök Folkborgsvägen 1 Tel 011-495 80 00 Fax 011-495 80 01

SMHI
Box 40
190 45 Stockholm/Arlanda

SMHI
Sven Källfelts Gata 15
426 71 Västra Frölunda

SMHI
Hans Michelsensgatan 9
211 20 Malmö

SMHI
Universitetsallén 32
851 71 Sundsvall

I avsnittet om miljögifter omnämns korrekt industri- och jordbrukssektorerna som de viktigaste belastningskällorna. SMHI vill påpeka att det finns aktiviteter inom andra samhällssektorer som utgör hot mot en hållbar förvaltning av distriktets vattenresurser. Här ingår exempelvis aktiviteter inom Försvarsmakten, som sprider kemiska substanser i omgivningen. SMHI anser att ett prioriterat mål i nästa förvaltningsplan bör vara att dels kartlägga deponier av ammunition och farliga ämnen i sjöar och kustområden, och dels styra bort militära övningar/aktiviteter från känsliga dricksvattentäkter. Ytterligare ett sätt att sätta fokus på detta problem är att ge Försvarsmakten en styrmedelsåtgärd i kommande åtgärdsprogram.

Samverkan

SMHI anser att den viktigaste frågan för att säkerställa ett brett deltagande från alla samhällsnivåer inom vattenförvaltningen är att miljöinformation är aktuell, transparent och lättillgänglig. Vem som helst, oavsett bakgrund, ska kunna skapa sig en uppfattning om miljötilståndet i sin omgivning och förstå de åtgärder som krävs för att säkerställa en god ekologisk status/potential.

En annan viktig fråga som behöver uppmärksammas för att engagemanget inom miljöarbetet ska ta fart är sannolikt att ”översätta” termer som förekommer inom vattenförvaltningen, t.ex. miljö kvalitetsnormer, ekologisk status, ekologisk potential, till mer verklighetsnära målbilder. Detta kan exempelvis innebära att man tydligare beskriver hur en god ekologisk status relaterar till siktdjup i badsjöar, fiskarter som kan fiskas, fågelliv etc. Genom att skapa och kommunicera tydliga målbilder kan ett bredare och djupare engagemang uppnås.

SMHI bidrar genom utveckling av öppna, pedagogiska verktyg på webben. SMHIs omfattande arbete med hydrologiska och oceanografiska modeller ger goda förutsättningar att utveckla verktyg för att förklara miljötilståndet på ett tydligare sätt, än om man endast utgår från mätdata. En modell kan exempelvis visa en källfördelning av näringsämnen och på så sätt förklara de relativa bidragen från olika samhällssektorer till den totala belastningen. Utöver modeller krävs även goda analys- och visualiseringsmetoder för att modellresultaten ska bli tillgängliga, något som SMHI kontinuerligt arbetar med för att förbättra.

Samverkan mellan myndigheter, inom SamVat och övriga nivåer, är nödvändigt för att uppnå en effektiv vattenförvaltning i landet eftersom miljödata är fördelade på många myndigheter. För att bilda en uppfattning om miljötilståndet behöver data från många myndigheter samköras. Vattenmyndigheternas dataförsörjningsprojekt har kartlagt databaser som ingår i svensk vattenförvaltning, men utöver detta behöver styrmedelsåtgärder utformas med klara direktiv om hur data ska göras tillgängliga.

Övervakning

En stor del av dagens övervakning har utformats för att besvara andra frågeställningar än de som ställs inom vattenförvaltningen. Därtill anser inte SMHI att övervakningsprogrammet idag är kostnadseffektivt utformat. Stationer och mätningar från olika myndigheter, inom nationella, regionala och lokala (recipientkontroll) övervakningsprogram är inte optimalt samordnade.

SMHI utreder för närvarande en omläggning av det nationella hydrologiska stationsnätet för att mer kostnadseffektivt besvara dagens viktiga samhällsfrågor. De överhängande frågorna för SMHI är idag miljö- och klimatfrågorna. Samtidigt önskar

SMHI länka samman övervakning och modellstöd på ett tydligare sätt. Modeller utgör ett kostnadseffektivt sätt att interpolera/extrapolera mätningar i tid och rum. De preliminära slutsatserna är att kombinera ett antal fasta stationer med ett större antal flyttbara stationer/mätningar och modellstöd. De fasta stationerna ska säkerställa att vi mäter större inflöden till vår omgivande kust (nära mynningspunkter i havet) och samtidigt följer klimattrender på strategiskt valda platser i inlandet. För att komplettera dessa ska flyttbara stationer successivt kartlägga lokala variationer och användas för att successivt förbättra hydrologiska modeller.

Möjligtvis skulle man kunna använda ett liknande resonemang i den övriga vattenförvaltningen, dvs. att ett antal fasta stationer kompletteras med mer flyttbara/temporära stationer. Detta skulle även medföra att modellstöd blir ett naturligt komplement till dagens övervakning. SMHI stöder ansatsen att förorenaren i större utsträckning ska betala för både övervakning (egenkontroll) och åtgärder, dvs. den s.k. Pollutor Pays Principle.

Kartläggning och analys

SMHI instämmer i behovet av att justera vattenförekomster i kommande cykler i takt med att kunskapen kring miljöproblemen växer. Samtidigt vill SMHI påpeka att man bör undvika större justeringar eftersom detta tar kraft och resurser från det övriga arbetet. Inför tidigare cykler har stora justeringar gjorts och detta har krävt enorma arbetsinsatser av både SMHI och övriga myndigheter.

En mer prioriterad fråga ur SMHIs perspektiv är att göra vattenförekomster skalbara med olika kartunderlag. För rapportering kan relativt enkla geometrier användas, men för påverkansanalys och åtgärdsarbete behöver mer detaljerade geometrier definieras. SMHI förordar att en förstudie kring skalbara vattenförekomster startas.

En påverkansfaktor som det idag saknas detaljerad information om är vattenuttag. SCB sammanställer övergripande rapporter kring vattenuttag men informationen är idag alltför grovskalig för att kunna användas i vattenförvaltningen. SMHI anser att ett register över tillståndspliktiga vattenuttag bör upprättas som sedan kan kopplas till enskilda vattenförekomster. Mer detaljerad information kring vattenuttag skulle förbättra våra möjligheter att uppskatta effekter av klimatförändringar, och samtidigt förenkla rapportering av vår vattenanvändning till EU.

Miljö kvalitetsnormer

SMHI har inga synpunkter på hur miljö kvalitetsnormerna fastställs. SMHI stöder ansatsen att i större utsträckning redovisa osäkerheter i statusklassificeringarna. SMHI bidrar fortlöpande med information om osäkerheter i modellberäknade parametrar.

Åtgärdsprogram

SMHI har i nuvarande åtgärdsprogram åtgärder som syftar till att ta fram underlag för att beskriva hydrologiska/oceanografiska förhållanden och ta fram klimatprediktioner för vattenförekomster. Samtidigt har Vattenmyndigheterna under 2012 genomfört en stor satsning på att koppla samman databaser med miljöinformation. SMHI anser att styrmedelsåtgärder i större omfattning bör kunna inkludera dataförsörjning genom standardiserade protokoll. På detta sätt skulle syntesen av data från olika källor kunna effektiviseras. SMHI har i dialog kring återrapporteringen för 2013 lämnat synpunkter på eventuellt nya styrmedelsåtgärder i kommande förvaltningsprogram.

Ny förvaltningsplan och rapportering

SMHI har inga synpunkter på förvaltningsplanen men bidrar till underlag i planen.

SMHI har även tagit del av samrådshandling: *Behovsbedömning, omfattning och detaljeringsgrad av miljökonsekvensbeskrivningen av ... vattendistrikt* och har inga synpunkter på innehållet.

Avdelningschef Bodil Aarhus Andrae har beslutat i detta ärende som handlagts av Niclas Hjerdt.

För SMHI

Bodil Aarhus Andrae
Chef Avdelning Samhälle och säkerhet